

Portrett

Karl-Petter Thorwaldsson: Jag tror
framtiden är nordisk

Nyhet

Norge omförhandlar trepartsavtalet om
ett inkluderande arbetsliv

Leder

Leder: Medier i omstilling og journalister
på oppsigelse

Nyhet

Island får en projektplan for att bekämpa
lönelyftan

14. November 2012

Nyhetsbrev fra Arbeidsliv i Norden 8/2012

Nyhetsbrev fra Arbeidsliv i Norden 8/2012

Tema: Branschen som krymper snabbast

Finansiert
av Nordisk
ministerråd

ARBEIDSLIV I NORDEN

Arbeidsforskningsinstituttet
OsloMet - storbyuniversitetet
Postboks 4 St. Olavs plass, 0130 Oslo

UTGIVER

Arbeidsforskningsinstituttet
På oppdrag fra Nordisk ministerråd
Nordisk ministerråd er ikke ansvarlig for
innholdet i artiklene

ANSVARLIG REDAKTØR

Björn Lindahl

EMAIL

ainredaksjon@gmail.com

WEB

www.arbeidslivinorden.org

Nyhetsbrevet utgis i en e-postutgave,
som kan bestilles gratis fra
www.arbeidslivinorden.org

ISSN 0809-9456 tildelt: Arbeidsliv i
Norden (online)

Innhold

Leder: Medier i omstilling og journalister på oppsigelse.....	3
Når inkomsterna försvinner till nätet krymper papperstidningarna	4
Mediestorm over Danmark	6
Ole Jacob Sunde: Medierna är det viktigaste - inte om nyheterna trycks på paper	8
Finland: Jobben försvinner innan tryckpressen snurrat klart	11
Island får en projektplan för att bekämpa löneklyftan	13
Norge omförhandlar trepartsavtalet om ett inkluderande arbetsliv.....	15
Karl-Petter Thorwaldsson: Jag tror framtiden är nordisk	18
Islands nya arbetsmarknadspolitik med fokus på unga män	21
Direkt från Helsingfors: Karensdag eller inte?	23

Leder: Medier i omstilling og journalister på oppsigelse

Er det et panisk svar på endrede medievaner som brer seg blant de store mediehusene når varslene om oppsigelser farer over bransjen? Fall i annonsekroner, kutt i budsjetter og lavere lesertall ryster avishusene i Norden. Oppsigelsene rammer bredt, og berørte seniorer tar tidligpensjonspakke og et sårt farvel med samfunnsoppdraget de har tjent. Hva skjer?

LEDER

14.11.2012

TEKST BERIT KVAM

Mediebransjen er midt i en omfattende endringsprosess der ingen vet hvordan fremtiden vil se ut. Små og store avis-bedrifter innser at leserne eldes hvis de ikke klarer å konkurrere på digitale plattformer og med sosiale medier. Det er denne utviklingen vi belyser i månedens tema.

Når Arbeidsliv i Norden summerer opplagstallene for den største avisen i hvert av de nordiske landene, viser resultatet en samlet nedgang på 20 prosent i perioden 2007 til 2011. Og omstillingstakten går stadig raskere. Bare i Finland har mer enn 500 journalister fått varsel om oppsigelse det siste halve året, ifølge Finlands Journalistforbund. Det man lurar på er hvorfor så mange lønnsomme foretak sier opp folk. "Beslutningene fattes i panikk", kommenterer Juha Rekola til AIN's rapporter. Verst rammet i Norden er Danmark, ifølge medieeksperten Lasse Jensen: "Alt fett er for langt skåret bort, og mange aviser er nå på grensen av hva de kan tåle økonomisk."

Mens unge mennesker har vokst opp med et informasjonstilfang fra hele verden stort sett gratis tilgjengelig på nettet, hersker den store usikkerheten om hvordan avisene skal kapre den unge leseren, og få henne til å betale for tilgangen til digitale medier.

Nyheter produseres og konsumeres på nye måter, og nye digitale medier er på full fremmarsj. Men med mangfoldet kan også ansvaret for en bred, uavhengig og kritisk samfunnsdebatt tape terreng hvis bloggen eller kvitter på 140 tegn blir viktigere enn den fjerde statsmakt.

Så langt er journalistrollen og redaktørinstituttet garantisten for kvalitet. Det er også grunnplanken når regjeringene legger til rette for det de kaller "en nødvendig omstilling" til flermediale løsninger og diskuterer utformingen av den fremtidige mediestøtten og momsen på digitale plattformer.

Men uroen for fremtiden slutter ikke med det i en bransje som er vant til å stille seg kritisk. Og da spør det om eiernes ord kan hindre frykten for en nedadgående spiral:

- Jeg tror at samfunnet alltid kommer til å behøve personer som er dyktige til å observere, se sammenhenger og rapportere på en konsis og levende måte, sier Ole Jacob Sunde, styreleder i mediekonsernet Schibsted, til Arbeidsliv i Norden.

Några av de mer än 200 tidningar som ges ut i Norge. Klicka på bilden för att se den i större format.

När inkomsterna försvinner till nätet krymper papperstidningarna

Tidningar har blivit den verksamhet som krymper snabbast i USA, enligt en undersökning som LinkedIn gjort. Det sociala nätverket har följt med vilka yrken dess medlemmar uppger att de har. Antalet journalister i urvalet sjönk med 28,4 procent från 2007 till 2011. Europa och Norden följer hack i häl.

TEMA

14.11.2012

TEXT: BJÖRN LINDAHL

På Schibsteds kvartalspresentation i Oslo den 7 november var det inga goda nyheter för dem som älskar papperstidningar. Den norska mediekoncernen har fyra av de största tidningarna i Norge och Sverige: Aftenposten, VG, Svenska Dagbladet och Aftenbladet. Dessutom har koncernen flera regionala norska tidningar och ger ut gratistidningen 20 minuter i Frankrike och Spanien.

Enbart under det senaste kvartalet har annonsinkomsterna för de stora papperstidningarna sjunkit med 100 miljoner norska kronor. Samtidigt ökade inkomsterna för koncernens digitala produkter med 16 procent. Det sker tack vare att

företaget är störst i Europa på rubrikannonser, med sajter som Leboincoin i Frankrike, Infojobs i Spanien och Subito i Italien – alla uppbyggda efter samma läst som Blocket.se och Finn.no.

Inkomsterna från dessa sajter innebär samtidigt att andra tidningar i Europa får mindre inkomster. Varför betala för en rubrikannons när man kan vända sig till en sajt där det är gratis för privatpersoner att annonsera?

Schibsted påverkas därför inte bara av de ändrade villkoren för tidningarna - de är också med på att driva på utvecklingen.

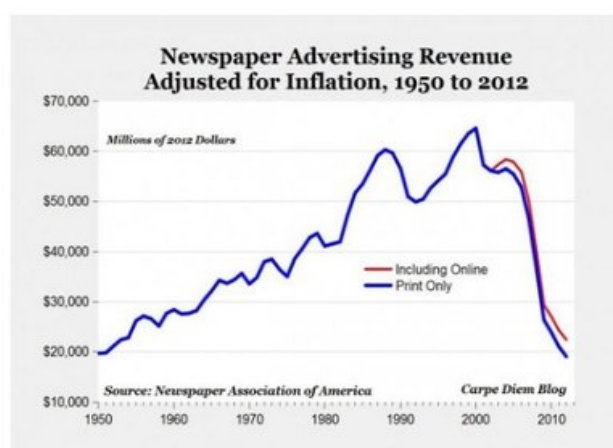
Jämfört med det gigantiska sparpaket på 400 miljoner kronor för Schibsteds tidningar som presenterades i andra kvartalet, kom det inte några ytterligare dåliga nyheter för de redan luttrade journalisterna. Men det kom inte heller några tecken på att nedskärningarna inte ska genomföras.

- Vårt svar på de stora förändringarna är att stärka den digitala verksamheten och att minska kostnadsnivån betydligt i pappersverksamheten. Ändringsprocessen är krävande för mediehusen och för våra anställda, men det är av stor betydelse att processen fortsätter med full styrka, sa koncernchefen Rolv Erik Ryssdal.

Liknande besked ges av ledningen på tidningarna runtom i världen, som i Spanien, där 8 000 journalister redan blivit arbetslösa, trots att de som i den största tidningen El Pais gått med på att sänka sina löner med 15 procent.

Men det är inte bara tidningarna som drabbas. Anrika veckotidningar som Newsweek lägger ned sin pappersversion och satsar enbart digitalt. Tryckerierna kämpar om samma uppdrag och överkapaciteten är redan stor. Bokförlagen kämpar för att hålla sig flytande i samma stormflod där papper byts ut mot ettor och nollor som återskapas till bokstäver och bilder på läsplattor och smarta mobiler.

Den som tror att det bara handlar om en tillfällig konjunkturnedgång, kan ta en titt på nedanstående grafik:

Den visar hur inkomsterna för reklam i USA har stupat sedan 2008. Siffrorna är inflationsjusterade och talar sitt tydliga språk. Det tog 60 år att bygga upp reklaminkomsterna från 20 miljarder dollar på 1950-talet till 65 miljarder dollar. Efter 2008 kom det stora raset. På bara tre år föll annonssinkomsterna ned till 50-talsnivån igen. Det röda strecket är tidningarnas inkomster från sina digitala produkter.

Situationen i Norden är inte fullt så dramatisk. Invånarna i de nordiska länderna har bättre ekonomi, är mer konservativa i sina medievanor samtidigt som tidningarna drar fördel av presstöd och av att de är befriade från moms.

Visst kan det verka smått otänkbart att papperstidningarna ska försvinna – i alla fall för de av oss som har några år på nacken och som anser att ingen frukost smakar utan trycksvärta på fingrarna.

Men hur gick det med telefonkatalogerna och lexikonerna? De flesta klarar sig utmärkt med de digitala alternativen som konkurrerade ut pappersversionerna.

Upplagetalen för det som var de fem största tidningarna i varsitt land i Norden talar sitt tydliga språk. Det är en bransch som krymper snabbare än en ulltröja på 60 grader i tvättmaskinen (Se tabellen i högerspalten)

Jämfört med 2007, året innan finanskrisen bröt ut och innan den första Ipaden hade lanserats, har den samlade upplagan för de fem tidningarna sjunkit med 250 000 eller 20 procent.

Mediestorm over Danmark

Endnu flere dagblade vil dø, og nyhedsformidlingen bliver ringere, advarer eksperter og dagblade forud for politiske forhandlinger om flytte mediestøtte fra trykte til digitale medier. En nødvendig omstilling, mener regeringen.

TEMA

14.11.2012

TEKST: MARIE PREISLER

Danske dagblade er i krise, og krisen kan blive endnu dybere, når et flertal af partier i Folketinget om kort tid indgår politisk aftale om den fremtidige statsstøtte til medierne.

Danske dagblade har hidtil modtaget 400 millioner kroner om året fra staten i mediestøtte, men regeringen har indkaldt til forhandlinger om en ny politisk aftale om mediestøtten og har på forhånd meldt ud, at den anser det for uholdbart at blive ved med at støtte avisbude og trykssvæerte. I stedet vil regeringen støtte redaktionelt indhold og digital nyhedsformidling.

Den bebudede ændring af mediestøtten vil flytte støtte kroner fra dagbladene til webmedier. Det er endnu en pind til den trykte dagspresses ligkiste, og en døende dagbladsbranche er et demokratisk problem, idet dagbladene er hovedleverandør af nyheder, lyder det advarende fra dagbladene og medieeksperter.

Blandt de bekymrede medieeksperter er Lasse Jensen, grand old man i dansk journalistik og redaktør og studievært på DR P1-radiomagasinet Mennesker og Medier på , der skaber kritisk debat om nye og traditionelle medier:

- Dagbladene bløder. Sådan er det overalt, men Danmark er det land i Norden, hvor mediekrisen hidtil har været hårdest. Danske dagblade har været igennem de største fyrings- og nedskæringsrunder. Alt fedt er for længst skåret bort, og mange dagblade befinder sig på grænsen af, hvad de kan tåle økonomisk. At få mindre i mediestøtten vil være meget kritisk for en række af dem, siger han.

Støt mangfoldighed

Et af de danske dagblade, der aktuelt modtager mest i mediestøtte er Dagbladet Information, der startede som illegalt nyhedsbureau under Anden Verdenskrig. Avisen er ikke del af en stor mediekoncern. Den er ejet af et aktieselskab med småaktionærer, der ikke får udbetalt udbytte. Foruden mediestøtten modtager Dagbladet Information også en særlig statslig mangfoldighedsstøtte, der kun gives til ganske få

mindre landsdækkende dagblade, der ellers ikke ville kunne klare sig.

Informations direktør, Mette Davidsen-Nielsen, mener, at mediestøtten bør bruges til at sikre fortsat produktion af de typer af journalistik, som er en mangelvare i mediebilledet, fordi de er ressourcekrævende at producere. Det er netop den type journalistik, dagbladet Information laver, påpeger Mette Davidsen-Nielsen:

- 90 procent af vores indhold er egenproduceret og unikt journalistisk indhold om samfundsforhold, politik og kultur. Vi yder et væsentligt bidrag til mediemæssig mangfoldighed. Derfor får vi forhøjet mediestøtte. Uden den kunne vores økonomi ikke hænge sammen, siger hun.

Mette Davidsen-Nielsen vurderer, at Dagbladet Information er kommet langt i en nødvendig forvandling fra alene at være papiravis til at blive en moderne, flermedial medievirksomhed med både dagblad, forlag, grafisk produktionsselskab, onlinetjeneste, magasinudgivelse og læserinddragende debatfora.

Men ingen – heller ikke Information – har løst den gordiske knude: at få læserne til at betale for journalistik på nettet.

- Det grundlæggende problem i hele den vestlige verden er at opfinde en måde at få netbrugere til at betale for unikt indhold, siger hun.

Gratis netnyheder

Det er en global tendens, at nyhederne flytter over på nettet, og en stor majoritet af læserne er ikke parate til at betale for nyheder på nettet. 71 procent af læserne af Dagbladet Politiken svarer således klart nej på spørgsmålet "vil du betale for nyheder på nettet?" Og når læserne forsvinder, går annoncerne med.

Lasse Jensen vurderer, at de danske dagblade har sovet i timen, mens de store mediehuse i Sverige og Norge, Bonnier og Schibsted, har været hurtigere til at tilpasse sig.

- Det gik jo meget godt for mange danske dagblade, så de kom meget sent i gang med at ændre forretningsmodellen i mere digital retning, og de har selv vænnet læserne til, at de kan få nyheder på nettet uden at betale, siger han.

Samtidig lægger især yngre mennesker i stigende grad deres medieforbrug på sociale medier som Facebook og Google, der ikke selv producerer nyheder.

Lasse Jensen forudser, at dagbladene derude vil fortsætte, og at kvalitetsjournalistikken derfor får ringere kår de kommende år. Det er et problem for demokratiet, mener han:

- Der er al mulig grund til at være bekymret på demokratiets vegne. Dagbladene leverer syv ud af ti nyheder og er dermed helt afgørende for den journalistiske fødekæde, men dagbladene resourcer er helt i bund, og får dårligere forudsætninger til at udøve den kritiske journalistik, som et demokrati har brug for, siger Lasse Jensen.

Mængden af nyheder eksploderer, men der bliver gravet færre journalistiske scoop frem, og læserne husker dem dårligere end tidligere. Det er foreløbige resultater fra en ny undersøgelse af danske medier, udført af Anker Brink Lund, medieprofessor ved CBS. Han konstaterer, at mængden af nyheder er mere end fordoblet på under ti år, men over tre fjerdedele af nyhederne er "gentagelser, ran og lån" – altså ikke unikke nyheder. Og når journalisterne skal lave dobbelt så mange historier som tidligere og nye versioner af andre mediers historier, er der mindre tid til at grave egne nyheder frem. Af den originale journalistik kommer 71 procent fra dagbladene, viser undersøgelsen.

Minister vil støtte netmedier

Det er næppe nok til at overbevise kulturminister Uffe Elbæk (Det radikale Venstre) om, at dagbladene skal blive ved med at modtage samtlige de 400 millioner danske kroner, som mediestøtten hidtil har udgjort. Regeringen og kulturministeren vil give digitale medier andel af millionerne, og det ser samtidig ud til at flere medier skal deles om lidt færre penge. Regeringen har aftalt at afkræve medierne 40 millioner kroner mere end hidtil i såkaldte lønsumsafgift - en erhvervspolitisk afgift til dagblade og andre virksomheder, til gengæld for at de er undtaget for at betale moms.

"Nogle aviser vil klare sig og blomstre. Andre vil måske bukke under og forsvinde. Og nye navne vil formidle nyheder på måder, vi endnu ikke kan forestille os," skrev kulturministeren i en kronik forud for forhandlingerne. Han anerkender, at dagbladene har en afgørende rolle for det danske mediekredsløb ved at "tage det første vigtige spadestik i nyhedsdagen" og leverer mindst 2/3 af de nyheder, der fylder radio og fjernsyn. Men han finder det uholdbart at støtte distribution af papiraviser.

Fare for nicheformidling

Støtten skal gå til produktion af redaktionelt indhold, mener Uffe Elbæk. Det var også anbefalingen fra et udvalg, som den

tidligere regering nedsatte og gav som opgave at gentænke mediestøtten ud fra et digitalt perspektiv. Udvalget anbefalede at gøre demokratistøtte til fremtidens offentlige mediestøtte.

Men hvor udvalget ville støtte demokratiet ved at give de store spillere på avismarkedet stort set samme mediestøtte som hidtil, tror ministeren at demokratiet støttes bedre ved at gøre det nemmere for små netmedier at komme til.

Ministeren fremhæver nye amerikanske medier som Huffington Post, Politico og Daily Beast, der er opstået ud af ingenting og er blevet vigtige nationale spillere på kort tid, fordi produktionen og spredningen af nyheder via internettet er så nem og relativt billig.

Lasse Jensen giver ikke ministerens scenarium mange chancer:

- Vi er fem millioner danskere, der er 313 millioner amerikanere og et endnu større sprogområde. Der er ingen tegn på, at Danmark kan få et nationalt webbaseret nyhedsmedie som Huffington Post. At støtte små netmedier skaber smal nicheformidling. Det yder ikke samme væsentlige bidrag til samfundsdebatten som dagbladene, siger Lasse Jensen.

Ud over direkte mediestøtte er danske medier også begunstiget på andre måder. Danske medier er momsfri, og public service tv og radio modtager årligt et milliardbeløb i medielicens, som staten opkræver af alle tv-seere og radiolyttere. Folketinget har netop indgået et bredt forlig om den kommende fordeling af medielicensmidlerne. DR og TV 2-regionerne får 140 millioner kroner ekstra, og dansk film får over 100 millioner i den kommende periode.

Ole Jacob Sunde: Medierna är det viktigaste - inte om nyheterna trycks på papper

- Det viktigaste är att det finns goda plattformar och informationstorg där man hittar nyheter och artiklar som är väsentliga, relevanta och som presenteras med integritet. Vilket medium som används för att förmedla detta är inte så viktigt. Man bör utnyttja teknologin, säger Ole Jacob Sunde, styrelseordförande i både Schibsted och Stiftelsen Tinius.

TEMA

14.11.2012

TEXT OCH FOTO: BJÖRN LINDAHL

Schibsted äger medier huvudsakligen i Norge och Sverige, men är också en avgörande spelare på vissa områden som rubrikannonser i Europa och i länder som ligger längre bort, som Brasilien och Malaysia. Stiftelsen Tinius upprättades av Aftenpostens hädangångne storägare Tinius Nagell-Erichsen. Den kontrollerar 26,1 procent av aktierna i Schibsted. Stiftelsens viktigaste uppgift är att skapa trygghet för Schibsteds tidningar och övriga medier så att de också i framtiden kan "upprätthålla sin position som fria och oberoende organ. Samtidigt ska stiftelsen arbeta för en sund ekonomisk utveckling för att koncernen på lång sikt."

Vi träffar Ole Jacob Sunde i Schibsteds huvudkontor på Apotekargatan i Oslo. En skulptur av Tinius står utanför, och de gamla anspråkslösa fasaderna döljer ett modernt inre, ungefär som tidningarnas namn ofta är skrivna med skrifttyper från svunna tider.

Dagen efter Obama

Det är dagen efter att president Barack Obama vann det amerikanska valet och Ole Jacob Sunde erkänner att han hörde nyheten först på frukost-TV. Slog man upp Aftenposten samma dag fanns det inga resultat där utan bara en

hänvisning till att Aftenposten.no, tidningens nätsida, hade rapporterat om valet hela natten.

Det fångar ett av problemen med papperstidningarna – att de kommer ut många timmar senare än vad konkurrerande medier gör. Den skillnaden blir ännu tydligare när allt fler äger läsplattor och smarta telefoner, där man kan få helt färsk nyheter.

Den första frågan vi ställer Ole Jacob Sunde är därför om han i egenskap av styrelseordförande i Stiftelsen Tinius känner ett speciellt ansvar för att tidningarna ska komma ut just på papper?

Papper är inte det viktigaste

- Ser man det i ett bredare perspektiv så är det inte papper som är det viktigaste för Stiftelsen Tinius, även om det är allmänt känt att Tinius själv växte upp i papperstidningarnas tid och älskade dem, säger Ole Jacob Sunde.

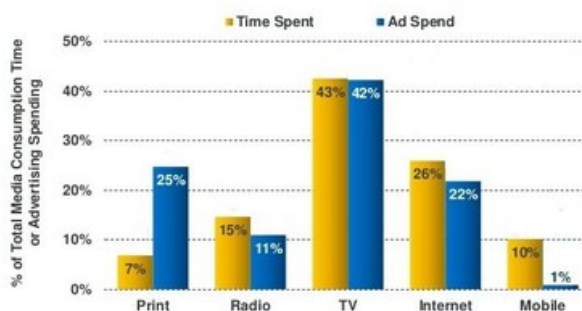
- Men Tinius sa också en annan sak: Att kopiera det förflutna blir helt fel. Inte är det möjligt heller. Om man gör det kommer det snabbt några andra och övertar.

Den andra frågan vi vill ha bekräftat är att dagens kris för papperstidningarna inte bara handlar om konjunkturen och finanskrisen, utan att det är en genomgripande, strukturell förändring som är minst lika dramatisk som när tidningarna gick från bly till fotosättning.

- Tidningarna är en verksamhet som utvecklats över 150 år, med relativt små ändringar. Men vi står inför ett avgörande teknologiskifte. Det tar tid att absorbera och omställa sig – att tänka tanken: Hur skulle jag gjort om jag startade från början idag, säger Ole Jacob Sunde.

- Det finns en graf som jag använde när jag presenterade Schibsted i Schweiz för några dagar sedan. Den visar hur mycket tid invånarna i USA använder på olika medier och hur stora andel av reklaminkomsterna dessa medier får.

% of Time Spent in Media vs. % of Advertising Spending, USA 2011

Källa: KPCBs Mary Meeker på D10-konferensen i maj 2012

- Amerikanerna använder bara sju procent av sin tid på papperstidningarna, men de får fortfarande 25 procent av alla

dollar som används på reklam. För TV är förhållandet jämnt, 43 procent av tiden och 42 procent av reklaminkomsterna. Tio procent av tiden används redan på att läsa nyheter på mobilen – men den får bara en procent av reklaminkomsterna.

Därför handlar det inte om konjunkturen när det går dåligt för papperstidningarna. Det är en strukturell ändring, som än så länge är tydligast i USA. Européerna är mer konservativa i sina medievanor. Men konsumenternas ändrade vanor kommer att leda till lika kraftiga förändringar i Europa.

Av de fyra länder i världen som har flest tidningar per invånare är tre nordiska: Norge, Finland och Sverige, i den ordningen. Japan finns också med, på andra plats. Men att tidningarna i Norden blir lästa i alla samhällslager gör dem också mer sårbara.

Mer för eliten

- I södra Europa är papperstidningarna mer fokuserade på eliten och har inte så stora upplagor. De medier som vänder sig till breda samhällslager påverkas mer av de sociala medierna, säger Ole Jacob Sunde.

- Samtidigt tror jag att papperstidningarna fortfarande kommer att leva i många år, speciellt regionalt och i utvalda segment både för läsarna och annonsörerna.

Idag tävlar Facebook och Twitter om uppmärksamheten. När något stort sker är det inte längre den lokala tidningen eller radiokanalen man alltid vänder sig till, utan lika gärna Wikipedia, som med 450 miljoner användare blivit ett nyhetsmedium i sig själv, ett ständigt uppdaterat lexikon.

Tidningarna riskerar att bli överhoppade, av kändisar som Lady Gaga, som kommunicerar direkt med sin 20 miljoner fans på Twitter; av företagen, som blivit massmedier i egen regi och som ger sin version av det som sker i form av videor och texter på sina nätsidor. Av bloggare, som drivs av egna intressen eller jagar på reklaminkomster.

Inte pessimist för journalistyrket

Ole Jacob Sunde är emellertid inte pessimist för journalistyrket eller mediernas roll som sådan:

- Just att det finns så många informationskällor som har bakomliggande motiv gör att det är ännu viktigare att det finns några få källor som presenterar kvalitetssäkrad information. Att det finns medier som går samhällstopparna i sömmarna och som skriver om det som är väsentligt och relevant, så att läsarna får en så faktabaserad och relevant information som möjligt.

- Du säger "några få". Kommer det att ges ut 200 tidningar i Norge om några år?

-Jag tror att det kommer att finnas många tidningar, speciellt lokaltidningar, men inte så många ägare. Det viktigaste skyddet för ett mångfald är inte att begränsa ägarkoncentrationen.

nen, som myndigheterna hittills haft som linje, utan att de kan drivas ekonomiskt, säger Ole Jacob Sunde.

- Jag tror att ett samhälle alltid kommer att ha ett behov av personer som är bra på att observera, se samband och rapportera det på ett koncist och levande sätt.

Erja Hyytiäinen på tidningen Turun Sanomat i Åbo hör till de som gett upp. Här vid tidningens tryckpress.

Finland: Jobben försvinner innan tryckpressen snurrat klart

De senaste åren har varit omvälvande för journalisterna i Finland, för många av dem en snabb förändring med negativa förtecken. Jobben försvinner och ägarnas framtidsvisioner är bleka.

TEMA

14.11.2012

TEXT: CARL-GUSTAV LINDÉN FOTO: KARL KETAMO

Huvudförtroendemannen vid dagstidningen Turun Sanomat i Åbo har gett upp. Efter femton år som journalist Erja Hyytiäinen går från jobbet som lokalredaktör till att bli informatör vid Åbo universitet. Efter att ha varit med om fem förhandlingsomgångar sedan 2009 är hon utled på den dystra stämningen och bristen på framtidstro. Om den runda som nu snart ska vara klar går som arbetsgivaren vill har 40 procent av jobben på redaktionen försvunnit sedan ned-

skärningarna inleddes. Det innebär att de som blir kvar måste jobba mycket hårdare än nu och kompensera för dem som gjorts överflödiga. Matpauser och eftermiddagskaffe blir ett minne blott.

- Folk säger att journalisterna är galna för vad som än händer så jobbar de bara ännu mer, säger Erja Hyytiäinen.

Dystra utsikter

Den här gången handlar det om 50 jobb som ska bort, alltså 50 personer som blir arbetslösa med dystra utsikter till nya karriärer. Av de som tvingats bort har en person hittat ett nytt jobb, vid det statliga public service-bolaget Yleisradio. Övriga är antingen arbetslösa eller förtidspensionärer.

- Jag känner inte till att de blivit sysselsatta på annat håll. Några skriver en artikel eller två per månad som frilansjournalister.

Det är inte så att ägaren är särskilt trängd ekonomiskt. Moderbolagets vinstprocent var 15,6 procent enligt fjolårets bokslut. Tidningen går alltså bra, men tryckeridelen drar ner resultatet.

- Man undrar ju vilken vinst som är tillräcklig, säger Erja Hyttiäinen.

Som pappersindustrin

Det senaste halvåret har nyheterna om uppsägningar duggat tätt. Enligt juristen Jussi Salokangas vid Finlands Journalistförbunds förhandlingsenhet handlar det om 30 besked så här långt och de berör mer än 500 personer.

Sedan 2009 har 850 jobb försvunnit och då räknas inte avslutade tidsbundna kontrakt eller förtidspensioneringar med.

Takten är relativt sett densamma som inom pappersindustrin, en annan krisbransch utan framtidstro.

Förbundet har i dag 9000 medlemmar varav 700 är arbetslösa, 850 studerar och 1650 försörjer som frilansjournalister.

Det som förbundet förundrar sig över är att lönsamma företag säger upp.

- Vår uppfattning är att de sätter igång alarmer utan att ha någon uppfattning om vad det leder till. Besluten fattas i panik, säger ombudsman Juha Rekola vid journalistförbundet. Hans oro är att nedskärningarna leder medieföretagen in i en nedåtgående ond spiral där sämre innehåll gör att färre är beredda att betala för mediernas tjänster.

- Vi borde fundera på vad journalisternas uppgift är, utöver att skapa vinster för ägarna.

Island får en projektplan för att bekämpa löneklyftan

Island har ett fått nytt avtal mellan regeringen och parterna på arbetsmarknaden vad gäller löneklyftorna mellan könen. Parterna skall bekämpa löneklyftorna under de närmaste två åren och komma överens om en projektplan med gemensamma lösningar och åtgärder. Målet är att uppnå lika lön för lika arbete. Den offentliga sektorn skall fungera som förebild för andra arbetsgivare.

NYHET

14.11.2012

TEXT: GUÐRÚN HELGA SIGURÐARDÓTTIR

Välfärdsminister Guðbjartur Hannesson har undertecknat ett trepartsavtal mellan regeringen, arbetsgivarna och löntagarorganisationerna i Island om åtgärder för att bekämpa löneklyftorna på arbetsmarknaden. Parterna skall komma överens om en tidsmässigt avgränsad projektplan. De skall förhandla sig fram till olika gemensamma åtgärder och samarbeta inom forskning, rådgivning och förmedling av information under de närmaste två åren.

Jämställdhetsfrågor står överst på den isländska regeringens prioriteringslista. I början av året berättade statsminister Jóhanna Sigurðardóttir för Arbetsliv i Norden om hur viktigt det är för henne att bekämpa löneklyftorna mellan män och kvinnor. Hon sade att regeringen planerade att inrätta en projektplan för att uppnå en fullständig lönerättvisa.

Nu blir projektplanen verklighet.

Vissa möjligheter att utöva inflytande

Den offentliga sektorn skall leda utvecklingen. Ledningen inom offentliga institutioner har vissa möjligheter att utöva inflytande på lokal lönebildning, men har hittills inte tagit tillräckligt hänsyn till löneskillnader mellan könen när pengarna fördelas utan istället handlat tvärtom.

På arbetslistan finns ett nytt samråds- och samarbetsutskott med representanter från regeringen, arbetsgivarna och fackföreningarna. Man skall grunda en datacentral med information om löneklyftor och jämställdhetsfrågor i Island så att all information finns samlad på ett ställe. Man skall också förstärka undersökningen av föräldraledighetens effekt på arbetsfördelningen inom hemmet och på arbetsmarknaden, i vilken mån föräldrarna utnyttjar sig av rätten att vara hemma med sina barn, osv.

Regeringen har också fattat ett beslut om att förbättra insamlingen av löneinformation. Varje år kommer staten att publicera en analys av löneutvecklingen inom den offentliga sektorn för att ta reda på om det finns löneklyftor mellan män och kvinnor. Undersökningen görs regelbundet för att förhindra att löneskillnader uppstår.

Samarbetsgruppen skall också undersöka löneavtalens struktur på arbetsmarknaden samt bidra till undersökningar av arbetsvärderingen i de olika kommunerna runt om i Island för att se om kvinnornas jobb undervärderas i fråga om löner.

Världens första lönestandard

Löneklyftorna varierar från 7 till 17 procent på Island, beroende på vilken undersökning det är frågan om. Massor av undersökningar har gjorts men de ger olika resultat på grund av olika metoder. Välfärdsminister Guðbjartur Hannesson säger att undersökningarna visar att det finns löneskillnader mellan könen.

- Trots att löneskillnaderna minskade efter bankkraschen växer den tyvärr nu igen, säger Guðbjartur Hannesson.

Samtidigt som projektplanen sätts igång kommer världens första certifierade lönestandard att användas på Island. Den testas just nu men inom kort blir den klar för användning. Både privata och offentliga bolag kan använda standarden. De får ett certifikat om de kan bevisa att de följer standarden och betalar lika lön för lika arbete. På det sättet hoppas man kunna uppnå en fullständig lönerättvisa.

Inte erkänt problemen

Kristín Ástgeirsdóttir är VD för Jafnréttisstofa – centret för jämställdhetsfrågor i Island. Hon är nöjd med att regeringen får i gång projektplanen. Hon tycker att det är positivt att

man har kommit överens om att göra mätningar för att få fram ett gemensamt resultat i frågan om löneklyftorna.

Hon anser också att det är bra med information och uppmuntran till företagen.

- Jag anser att vi har försökt undvika problemet här i Island och i andra länder. Vi borde ha gjort någonting tidigare, säger Kristín Ástgeirsdóttir.

Marianna Traustadóttir är jämställdhetskonsulent för ASÍ, Islands motsvarighet till LO. Hon tycker att det är positivt att utskottet har tillräckligt med pengar för att anställa en medarbetare för att målmedvetet bekämpa löneklyftorna.

Vården får dåligt betalt

VD:n för BHM – Islands motsvarighet till SACO i Sverige (AKAVA i Finland, AC i Danmark och Akademikerne i Norge), Stefán Aðalsteinsson, tycker att löneklyftorna syns inom olika sektorer. De som jobbar med pengar eller byggnadsarbete får bättre betalt än de som jobbar inom vården.

Han anser att man kan jämföra lönenivån mellan sektorer och olika myndigheter. Stefán Aðalsteinsson anser att löneklyftorna syns bäst när det är frågan om vem som väljs till ledningen inom statliga myndigheter och företag. Han säger att det oftare blir män än kvinnor.

- Det är en form av löneskillnad mellan könen, säger Aðalsteinsson och poängterar att det kan bli dyrt om man skall korrigera lönerna för alla medarbetare inom en sektor.

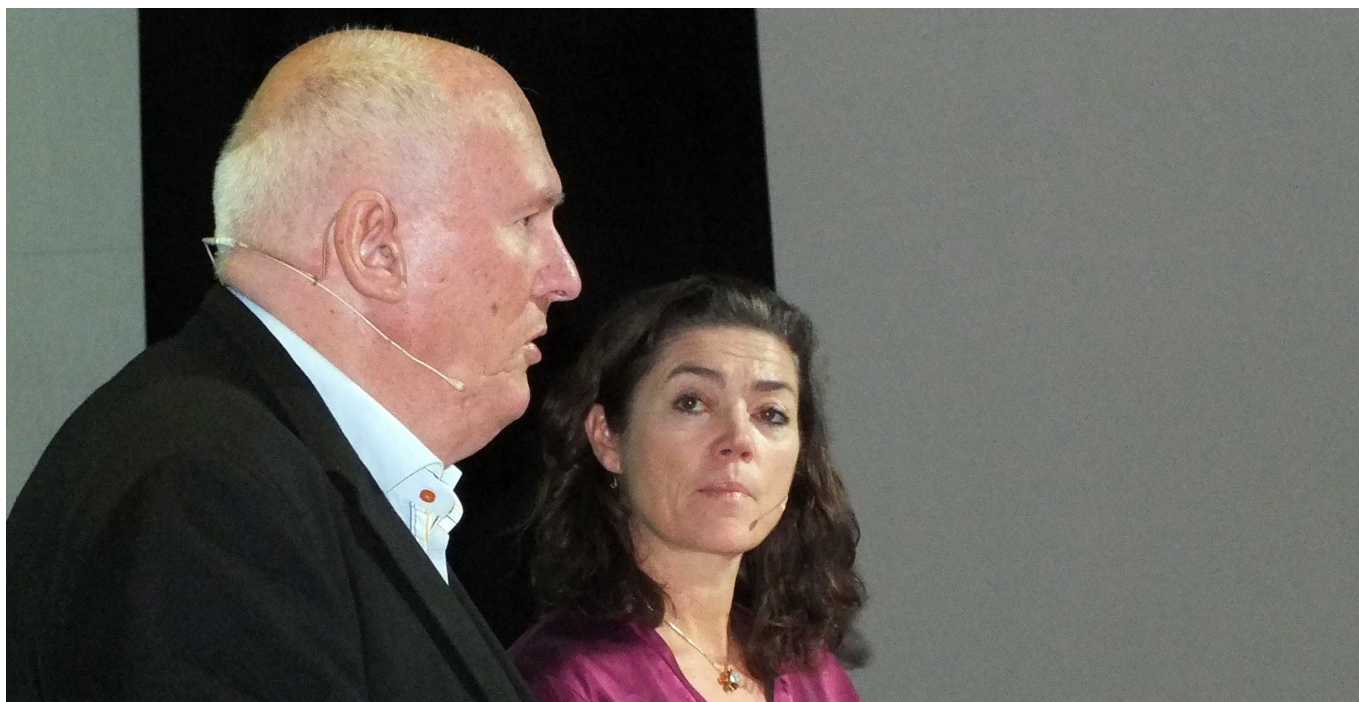
- Det är lättare att korrigera löneklyftorna när det bara är frågan om några enskilda individer, säger han.

Bromsa utvecklingen

Välfärdsminister Guðbjartur Hannesson anser att det är ett realistiskt mål att bromsa utvecklingen genom projektplanen men självklart hoppas han på ett ännu bättre resultat, nämligen att man lyckas vända trenden. Men det blir inte klart för när om två år.

- Då kommer samarbetsparterna att utvärdera resultatet och bestämma om projektet skall fortsätta, säger ministern.

Deras beslut beror naturligtvis på om löneklyftorna fortfarande finns kvar på arbetsmarknaden då.

LO-chefen Roar Flåthen och NHO-chefen Kristin Skogen Lund var eniga i att hellre satsa på att entusiasmera företagen än att pålägga dem ännu mer pappersexercis.

Norge omförhandlar trepartsavtalet om ett inkluderande arbetsliv

När arbetsdepartementet bjöd in till den årliga konferensen om IA-avtalet var alla där. Inte minst LO och NHO vars ledare för första gången möttes i en debatt, efter att Kristin Skogen Lund tagit över som arbetsgivarchef.

NYHET

13.11.2012

TEXT OCH FOTO: BJÖRN LINDAHL

Det första avtalet om ett inkluderande arbetsliv - i Norge bara kallat IA-avtalet - ingicks i december 2001 efter att sjukfrånvaron ökat oroväckande under många år och Norges behov av arbetskraft också var stort.

Avtalet har redan förlängts tre gånger. Det nuvarande avtalet gäller i drygt ett år till, men för arbetsmarknadens parter är det redan dags att börja förhandla om hur avtalet ska se ut efter 2013.

Två av de tre målen i trepartsavtalet om ett inkluderande arbetsliv har det varit stora framsteg för, speciellt i det pri-

vata näringslivet. Sjukfrånvaron har minskat och seniorerna pensionerar sig senare än vad de gjorde tidigare.

- Jag tror att vi har lyckats för att det varit en stark medvetenhet hos företagsledarna kopplat med en stor insats från de fackliga ombuden och de som jobbar med frågorna på företagen, sa Kristin Skogen Lund, som är direktör i arbetsgivarorganisationen NHO.

Ökad byråkrati

- Jag vill inte vara negativ, men vi får många signaler om att byråkratin i förhållande till rapporteringen av sjukfrånvaron

ökat. Det får aldrig bli så att de företag som väljer att gå med i IA-avtalet belastas, och inte belönas för sin insats, sa hon.

Även om det finns många goda exempel så står de funktionshämmande samlat sett utanför arbetslivet i lika hög grad som tidigare.

Såg man ut över den stora salen på Oslos största hotell där 500 personer kommit för att höra på ministrar, stortingspresidenten, forskare och arbetslivsledare tala, så kan man ana en av förklaringarna för varför det sker så lite för att inkludera de som har en funktionsnedsättning. För det är länge sedan vi sett en så homogen församling. När vi gick igenom deltagarlistan var det nästan bara helnorska namn. Bara sex hade efternamn från Östeuropa och en enda person hade ett asiatiskt namn.

- Det är inte många här som använder rullstol, är blinda eller döva heller, kommenterade Geir Lippestad, advokaten som är mest känd från Brevik-rättegången, men som dessförinnan i sex år var generalsekreterare i de hörselshämmades förbund.

Hemma har han ansvaret för sex barn, varav två som sitter i rullstol.

- En av mina döttrar heter Josefine och är 15 år. Som väldigt många andra tjejer i åldern 13-17 år har hon Justin Bieber som idol. Han är den stora kulturbyggaren, den som de pratar och tittar om.

- I somras skulle han komma till Oslo för att sjunga och min dotter beställde biljetter. Hon fick svaret att "rullstolar har inte tillträde i det området".

- Det är inte rullstolen som är intresserad i Bieber, det är jag, kommenterade min dotter, sa Geir Lippestad som använde det som ett exempel på hur funktionshämmande fortfarande behandlas som en grupp, och inte som individer.

Nordisk inspiration

- Vi talar om de funktionshämmande och inte med dem, sa Rigmor Aasrud som har den långa titeln Förnyelse-, Administrations- och Kyrkominister, men som deltog på konferensen för att hon också är nordisk samarbetsminister och medarrangör.

- Norden är en viktig arena för oss när vi ska hitta lösningar på våra utmaningar. Under Norges ordförandeskap i det nordiska ministerrådet har vi prioriterat en bärkraftig nordisk välfärdsstat, sa hon.

Cristina Husmark Pehrsson var inbjuden för att berätta om de svenska erfarenheterna. Hon leder utredningen "Sänkta trösklar - högt i tak", som kommer med förslag om hur de svenska insatserna för ett inkluderande arbetsliv ska ändras.

Utan ett starkt stöd både från arbetsgivaren och det lokala facket sker det ingenting. Stortingspresidenten Dag Terje Andersen berättade om hur Stortinget hanterar frågan, inte som lagstiftare, utan just som arbetsgivare för 450 personer, förutom de 169 stortingsrepresentanterna och lika många politiska rådgivare.

- Vi har beslutat oss för att inte outsourca de grupper som lätt stötts ut av arbetslivet och har därför kvar de som gör rent och som serverar mat i egen regi. Alla vet att om verksamheterna outsourcas så blir det fler kvadratmeter som ska städas för en lägre lön.

Med en sjukfrånvaro på 4,7 procent 2011 och med en genomsnittsalder för pensionering på 66 år, ligger Stortinget väl innanför målen för IA-avtalet.

Men mest stolt var Dag Terje Andersen över samarbetet med Fontenehuset, ett klubbhus för de som har psykiska problem.

- 25 personer från Fontenehuset har arbetat på Stortinget sedan 2004. Fyra, fem personer har fått fast arbete och de övriga har fått en värdefull referens på sitt CV, sa han.

Arbetsminister Anniken Huitfeldt, som bytte från kultur- till arbetsdepartementet i september, använde en stor del av sitt tal till att ställa frågan varför sjukfrånvaron bland kvinnor ökar.

- Nej, det är inte bara i de traditionella kvinnoyrkena som sjukfrånvaron är hög. Den högre sjukfrånvaron förekommer också bland kvinnliga jurister, lastbilschaufförer och säljare. Skillnaden mellan könen är faktiskt störst för personer under 40 år med hög utbildning.

- För tio år sedan var kvinnor 50 procent mer sjukskrivna än män. Nu är de 60 procent mer sjukskrivna. Det har skett parallellt med att män tar ett större ansvar för hus och ungar.

Risk för målkonflikter

Risken är emellertid stor för att det uppstår målkonflikter, när man som i IA-avtalet, har tre mål, varnade Solveig Oseborg Ose, från forskningsinstitutet Sintef Helse.

- Vi har utvärderat IA-avtalet flera gånger. Att det blir allt strängare regler för att följa upp de som är sjukskrivna går som en röd tråd igenom hela avtalet, sa hon.

- Detta ensidiga fokus på de sjukskrivna gör att det används väldigt mycket resurser på kontroll. Det är det enda arbetsgivarna måste göra. Resten är frivilligt. Ofta har arbetsgivaren tre val:

- Att satsa stora resurser på att förebygga sjukfrånvaro.
- Att kvitta sig med de som är sjukast
- Eller att inte anställa de som har stor risk för att bli sjuka.

Karl-Petter Thorwaldsson: Jag tror framtiden är nordisk

I en tid då EU riktar allt fokus på euron och andra ekonomiska problem är det av stort intresse att intensifiera det nordiska samarbetet, anser den nye svenske LO-ordföranden Karl-Petter Thorwaldsson. Snart börjar han och LO-ledningen en rundresa till LO-kolleger i de nordiska länderna med start i Norge. - Vi är några av världens mest konkurrenskraftiga länder och skulle vi kunna utnyttja varandras styrkor så skulle vi bli en supervass region, säger han.

PORTRETT

05.11.2012

TEXT: GUNHILD WALLIN, FOTO: LO

När den nyvalde LO-ordföranden Karl-Petter Thorwaldsson äntade talarstolen på LO:s kongress i maj och applåderna tystnad gav han en programförklaring – kamp mot massarbetslöshet.

När han nu, fem månader senare och mitt under den amerikanska presidentvalskampanjen, får frågan om vad han – i en sådan fiktiv situation – skulle kampanja om kommer svaret omedelbart.

- Det är enkelt. Min generations stora fråga är att hitta tillbaka till en politik med full sysselsättning. Fram till 1990 hade vi en arbetslöshet på cirka 1,5 procent och jag minns det fantastiska med att man kunde få ett jobb och ändå kunna fundera över om man ville byta, säger Karl-Petter Thorwaldsson.

En vansinnig investering

Han skrattar till och strax kommer ett minne, förknippat med den första fasta anställningen. Han jobbade i industrin i närheten av hemorten Kosta i småländska glasriket och fick erbjudande av klubbordföranden Gösta om ett LO-lån på 10 000 kronor. Toppen, tänkte den nittonårige Karl-Petter Thorwaldsson, tog lånet och köpte en stereo för alla pengarna.

- Och jag som inte ens var intresserad av musik. Det var en vansinnig investering. Men jag minns frihetskänslan, jag var fast anställd, fick lön och kunde bestämma själv. Jag hade den egenmakt man får genom att vara efterfrågad på arbetsmarknaden. Jag ser på mina egna ungdomar att de inte tar jobb för givet och att det skapar en osäkerhet också på andra områden, säger han.

Därför vill den nye LO-ordföranden lägga all sin tid och kraft på att hitta tillbaka till full sysselsättning. Arbete menar han är ytterst en fråga om egenmakt, ett begrepp som kopplas till honom sedan 20 år tillbaka. Då blev han "Källe" med hela Sverige och drev frågor om egenmakt som nyvald ordförande för SSU, Sveriges Socialdemokratiska Ungdomsförbund. Med egenmakt menas att människor genom sina arbeten är bemyndigade att styra sina egna liv och att vara trygga nog för att fatta egna beslut – även om de ibland är impulsiva och ger dyrköpta erfarenheter.

Klassamhällets fostran

Karl-Petter Thorwaldssons engagemang börjar tidigt. Uppvuxen i brukssamhället Kosta, en del av det legendariska småländska glasriket som idag skakas i sina grundvalar av konkurser och uppsägningar, är han född rakt in i 1900-talets svenska klassamhälle. Där fanns arbetarlängorna där han växte upp som son till en glasblåsare. Där var ortens enda butik kooperativa Konsum och Folkets hus låg mitt i byn. Och som i alla sådana orter låg chefsvillorna i förnäm avskildhet. Farfar var den store inspiratören, trots att han dog innan Karl-Petter Thorwaldsson föddes. Efter honom har han den guldlocka farfadern fick efter att ha suttit 25 år i kommunfullmäktige, ett arv han värderar högt. Karl-Petter Thorwaldsson gick med i SSU och minns hur de lät kampmusiken skräna dygnet runt när de med stort engagemang stöttade de lockoutade glasarbetarna vid den stora arbetsmarknadskonflikten 1980.

- Jag tror väldigt mycket på att politik och samhällsfrågor kan förändra livet för de många. Redan när jag började jobba fackligt i början av 80-talet och sniffade på vad det innebar att vara aktiv så tyckte jag att man kunde åstadkomma ganska mycket bättre villkor för människor genom sitt engagemang, berättar han.

En oväntad vändning

Ordförandeskapet i SSU kom som en total överraskning, särskilt för Karl-Petter Thorwaldsson själv. Han skulle upp till Stockholm för SSU-kongressen och han hade siktat in sig på en plats i verkställande utskottet, men ordförandeskapet skulle med all sannolikhet gå till kamraten Kent. Så torsdagen innan Midsommar 1990 slipade han sina spakar på jobbet som vanligt, städade undan och gick hem för helgen. Han kom aldrig tillbaka till verkstadsgolvet.

Samma kväll ringde vännen Kent och berättade att han blivit allvarligt sjuk och avstod från sin kandidatur. Senare ringde Anna Lindh, som så småningom skulle bli Sveriges utrikesminister. Hon satt då i valberedningen, där de enats om att nominera Karl-Petter Thorwaldsson till SSU:s nye ordförande.

- Det är alldeles sant att jag gick från att slipa spakar ena veckan till att bli intervjuad i Rapport veckan därpå. Jag var vettskrämd. Visst hade jag blivit intervjuad av Smålandsposten innan, men att bli intervjuad av en av de tyngsta journalisterna på TV gjorde mig livrädd, berättar han.

Resten är historia som det brukar heta. Efter SSU började Karl-Petter Thorwaldsson arbeta på IF Metall som ombudsman, en tjänst han så småningom delade med uppdraget att vara ordförande för ABF, Arbetarnas Bildningsförbund. IF Metall nominerade honom till LO-ordförande och här är han nu, i anrika LO-borgen vid Norra Bantorget i Stockholm, som den fjortonde LO-ordföranden i ordningen. Alla har verkat i en tid, i ett politiskt skeende som präglat kampen och arbetet. Vilken är hans tid?

Karl-Petter Thorwaldsson kommer återigen in på den höga arbetslösheten. I Sverige är idag 400 000 människor arbetslösa och bara sedan september har 50 000 människor varslats. Många är också fortfarande arbetslösa sedan den ekonomiska krisen 2008. Han är kritisk till den borgerliga regeringen som han menar ensidigt driver dogmen att arbetslösheten försvinner genom sänkta arbetsgivaravgifter och jobbskatteavdrag.

Kritik och dialog

- Men det handlar ju om skapa nya jobb och där har de inte lagt ett enda förslag. Visst kan man ge skatteavdrag för hushållsnäratjänster och renoveringar, men det kan ju inte vara grejen. Vi säger istället att man ska komma igång med bostadsbyggande men då kommer de med sin dogm som säger att det inte behövs någon statlig inblandning i bostadsproduktionen, vilket är trams, säger han bestämt.

Han efterlyser en aktiv arbetsmarknadspolitik, som varit en av Sveriges bästa grenar, men som enligt hans uppfattning nu mer eller mindre ligger i träda. Genom en sådan matchar man utbud och efterfrågan. I dag finns till exempel en stor brist på maskinförare, ett jobb han vet att många arbetslösa industriarbetare gärna skulle vilja ta om de fick utbildas sig.

Men matchningen fungerar inte vilket innebär att tiotusentals arbetstillfällen går förlorade varje år.

En annan prioriterad men mera långsiktig fråga är skolan. I dag är det framför allt LO-medlemmarnas barn som får illa och det har sin förklaring i de stora besparingar som gjordes i skolan på 90-talet när många extraresurser som kuratorer och psykologer försvann.

- Det finns de som säger att man kan gå in på dagis och se vilka som kommer att slås ut. Och då menar jag – har man den kunskapen måste man göra något åt det. Det behövs en jättesatsning på nya resurser till skolan och det kan vi slåss för. Det är bättre än att ge företagen skattelättnader som den borgerliga regeringen just gjort, säger han.

Samtidigt, trots olika syn i en rad frågor, för han som LO-ordförande en dialog med regeringen. Aktuellt just nu är frågan om korttidsjobb enligt tysk modell. Det handlar om möjligheten att undvika att säga upp medarbetare vid djupa lågkonjunkturer genom att staten, arbetsgivarna och de anställda gemensamt delar på kostnaderna. De anställda får behålla jobbet, företagen kompetensen och staten slipper kostnaden för ännu fler arbetslösa

- Då skulle stat och företag ta gemensamt ansvar så att kostnaden för arbetskraften minskar istället för massuppsägningar. Vi driver frågan hårt och regeringen har sagt att de är intresserade men vi vill genomföra det tidigare än de verkar vilja, säger Karl-Petter Thorwaldsson.

Aktuellt är också den så kallade jobbpakten. Det är en satsning som innebär att regeringen, de fackliga huvudorganisationerna och arbetsgivarorganisationerna sluter en överenskommelse för att hjälpa människor under 25 år att komma in på arbetsmarknaden. När väl överenskommelsen är klar får varje bransch utforma hur det konkret ska se ut.

- Det är lätt för LO att bara stå och skälla under en borgerlig regering. Det är något annat att bjuda upp till dans och försöka göra saker bättre och än så länge tycker jag det fungerat väldigt bra, säger han.

Nej till vinster i välfärden

En av de heta frågorna i svensk debatt är frågan om vinster i välfärden. Där säger socialdemokraterna ja medan LO vill ha en tydlig vinstbegränsning inom vård, skola och omsorg, vilket skapat diskussioner och rubriker. Karl-Petter Thorwaldsson är inte emot friskolor, men tycker att socialdemokraterna kunde sätta ner foten i frågan om vinst.

- Inom LO kan vi höja våra röster ännu mer. Vi tycker att de pengarna som skattebetalare betalar ska samhället ta ansvar för. Det kan ju inte vara så att skolor med dåligt resultat plockar ut femton procent i vinst när de inte klarar av vad de ska göra, säger han.

Har alltid gillat det nordiska

Då och då under intervjun refererar Karl-Petter Thorwaldsson till de nordiska grannländerna. Varför till exempel inte ta båten över till Finland och se hur de skapat världens bästa skola? Eller lära av Norges satsningar på utbildning och infrastruktur? Och hur kan vi dra nytta av varandras arbetsmarknader som ju konjunkturmässigt kan skilja sig åt och där det ena landet kan vara draghjälp för det andra, till exempel som vi ser genom den integrerade arbetsmarknaden i Öresundsregionen och genom alla svenskar som jobbar i Norge. Ändrade skatteregler och bättre utvecklad infrastruktur har till exempel gett både Malmö och Köpenhamn stora möjligheter till utveckling och förnyelse. Karl-Petter Thorwaldsson kan tänka sig att knyta ihop utbildningssystem på högre nivå i de nordiska huvudstäderna, samarbeta för att utveckla industriprojekt och att göra stora satsningar på infrastruktur som knyter ihop de nordiska länderna och deras arbetsmarknader.

- När nu EU är i princip stillastående skulle vi kunna göra en ordentlig satsning på den nordiska regionen. Då skulle vi kunna ha draghjälp av varandra när något land går bra. Eftersom vi liknar varandra finns också mycket att lära och man behöver ju inte uppfinna hjulet helt själv, säger han.

Som en konsekvens av dessa tankar kommer den nya LO-ledningen att besöka sina nordiska LO-grannar där första anhalten blir ett tvådagarsmöte i Norge. Men också mycket annat står på tapeten för den nye LO-ordföranden. Några dagar efter vårt möte åker han till varmländska Sjöfjärden där Volvobussar varslat all personal för att flytta verksamheten till Polen. En ny avtalsrörelse står också för dörren, där de fjorton LO-förbunden med unik enighet bestämt sig för att göra gemensam front för att lyfta de lägst avlönade.

- Jag är så nöjd med samordningen inför avtalsrörelsen 2013. Vi har jobbat bra med detta, säger Karl-Petter Thorwaldsson och skyndar vidare till nästa möte.

Andri Freysson, Dagur Páll Friðriksson och Wilmer Fabian går på matlagningskurs hos läraren Kristján Rafn Heiðarsson i gymnasiet Flensborgarskólinn í Hafnarfirði, Island.

Islands nya arbetsmarknadspolitik med fokus på unga män

Island utvecklar en arbetsmarknadspolicy för perioden fram till 2020. Det blir första gången landet har en officiell arbetsmarknadspolicy. Andelen lågutbildade är större i Island än övriga Europa. Det viktigaste enligt experterna är att få ihop en strategi för att utbilda unga män.

NYHET

05.11.2012

TEXT: GUÐRÚN HELGA SIGURÐARDÓTTIR, FOTO: FRÍÐRIK FRÍÐRIKSSON

Den isländska regeringen grundade för två år sedan en arbetsgrupp med två syften; att motverka arbetslösheten och utforma en övergripande arbetsmarknadspolitik för Island.

Utredningen om arbetsmarknadspolitiken blir klar vid årsskiftet. Men redan nu är det tydligt att man måste satsa mer på utbildning, speciellt yrkesutbildning för unga män.

Arbetskraften i Island kan delas upp i tre lika stora grupper; universitetsutbildade, de som har gymnasieutbildning och de som endast har gått grundskolan. 32-33 procent av islänningarna har endast grundskoleexamen. De lågutbildade är alltså en långt större grupp i Island än i övriga Europa.

- Vi ser också att nu när krisen nästan är över får den här gruppen fortfarande inte jobb för att arbetsplatserna kräver utbildning, säger Runólfur Ágústsson, styrelseordförande för Vinnumálastofnun - Islands motsvarighet till Arbetsförmedlingen i Sverige och NAV i Norge.

Island har alltid haft många lågutbildade. Unga islänningar har i större utsträckning än sina jämnåriga i övriga Europa slutat skolan utan avklarad examen. Ungdomarnas avhopp är ett stort problem och någonting måste göras för att få ungdomarna att slutföra sina studier inom rimlig tid.

Tidigare inom fiskindustrin

Rector Valgerður Gunnarsdóttir är ordförande för Skólameistarafélags Íslands, Islands motsvarighet till Sveriges skolläraryrkeförbund. Gunnarsdóttir är oroad för unga isländska män. Trots att 95-98 procent av Islands ungdomar påbörjar gymnasieutbildningen när de har slutfört grundskolan hoppar pojkarna av under ett tidigt skede.

Gunnarsdóttir säger att tidigare slutade pojkarna skolan för att börja jobba inom fiskindustrin men de har inte den möjligheten längre. Gunnarsdóttir anser att orsaken till problemet är att ungdomarna till stor del är oförberedda för gymnasiestudierna när de börjar gymnasiet.

- De behöver stor hjälp för att kunna utföra sina studier, säger hon oroad.

- Vi har inga undersökningar som visar hur de har kommit så här långt utan att ha fått den hjälp de behöver, fortsätter hon.

- När ungdomarna inte klarar av gymnasiestudierna försvinner de från skolan, säger hon.

Satsa på utbildning

Gunnarsdóttir anser att det är viktigast att islänningarna blir medvetna om att gymnasiet behöver mer pengar för att hjälpa det stora antalet elever som börjar sina gymnasiestudier varje år.

- Många behöver så mycket hjälp att vi inte har manskap eller tillräckligt med resurser, säger hon.

Gunnarsdóttir anser att man i framtiden borde förstärka yrkesutbildningen i Island så att unga isländska män som har mycket energi och behov för att arbeta hårt får möjligheten att utbilda sig till duktiga yrkesarbetare. Hon tycker att detta kunde göras i samarbete med näringslivet.

Målsättningen

Hälften av alla arbetslösa är lågutbildade i Island. Arbetslösheten just nu är i genomsnitt 7 procent i Island, men bland universitetsutbildade är arbetslösheten ungefär 3 procent. Också Ágústsson anser att den isländska arbetsmarknadspolicyn borde satsa på vidareutbildningen av de lågutbildade. Målsättningen är att andelen lågutbildade i framtiden skulle vara högst 10 procent.

- Det kommer att bli dyrt att satsa kraftigt på vidareutbildning men det är viktigt att fatta beslut om vilka åtgärder vi ska vidta och vilken tidtabell vi har, säger Ágústsson.

- Policyn är det som är viktigast. När den är klar ska vi sätta igång, förklarar han.

Arbetsmarknadspolicyn ska alltså vara klar vid årsskiftet. Och då ska det också vara klart hur tidtabellen ser ut och hur projektet skall finansieras.

Direkt från Helsingfors: Karensdag eller inte?

I Finland har diskussionen kring arbetslivet den här hösten framför allt handlat om det högersinnade Samlingspartiets förslag att med Sverige som förebild införa en karensdag för den som är för sjuk för att gå på jobb.

KOMMENTAR

04.11.2012

TEXT: CARL-GUSTAV LINDÉN

Det var för några veckor sedan som ordförande för partiets riksdagsgrupp, Jan Vapaavuori, kom med sitt förslag, ett utspel om vilket det råder djup oenighet också bland de egna.

Näringslivet, som redan tidigare flaggat för den svenska modellen, var inte sent att hoppa på tåget och så var debatten i gång.

I övrigt är stödet inte stort. En färsk enkät beställd av fackcentralen FFC visar att 70 procent av finländarna motsätter sig en karensdag. Även Samlingspartiets anhängare är delade, hälften motsätter sig förslaget. På vänsterkanten är motståndet totalt, majoriteten är negativ också bland De Gröna och centerpartisterna.

Läkarkåren anser också att problemet med sjukfrånvaro inte går att åtgärda med en karensdag utan anser att lösningen finns annat håll. Den höga alkoholkonsumtionen och oförmågan att ta itu med supandet pekas ut som en av orsakerna. Ett bättre arbetsliv med bra stämning, duktiga förmän, rätt arbetsredskap, bra kolleger och meningsfulla uppgifter gör också att de korta sjukskrivningarna minskar.

Till detta kan tilläggas att den sjukaste femtedelen av arbetskraften står för 80 procent av frånvaron, vilket kan tolkas som att en karensdag för alla har små effekter. I stället kan reformen innebära att folk med små krämpor, som snuva, väljer att trots allt gå till jobbet.

För dem som har möjlighet att jobba på distans och därmed stanna hemma när förkylningen sätter in är det naturligtvis mycket lättare att hantera frågan än den som förväntas sitta i butikskassan eller jobba nattsift på sjukhuset. I den meningen drabbar karensdagen självklart de lågavlönade mer än dem som har stor frihet att bestämma över var och när de jobbar.

Låter argumenten bekanta? I Sverige har samma debatt förts i mer än två decennier sedan karensdagen återinfördes 1993 efter att ha varit borta i fem år. De finländska hänvisningarna

till de svenska erfarenheterna har varit många, men tolkningarna går i sär. Experter pekar på att Sverige i själva verket gick in för reformen i ett skede då den korta sjukfrånvaron redan hade minskat i flera år. Andra påpekar att sjukfrånvaron ökade igen efter en period av nedgång.

Som det nu ser ut står Samlingspartiet ensamt i sitt försök att följa Sveriges exempel.